

SEE MORE JESUS · WANTTOSEEMORE.COM

Mfweti Vanga Nki Mu Vuluka? — Nlongoki wa Kibaibolo wa KJV ye Zinumero za Strong

NKI MFWETI VANGA MUINGI NDIVUKA? · MVUTU YIKINZUNGIDIKA YA BANTUMWA (ACTS 2:38)

Malongi ma Fundamentu ma Nkand'a Nzambi — Nsangu Zambote za Yesu Kristu

MU MAMBU MASONGA

Nzambi wukuvanga, ayi Nzambi wukuzolele. Konso mutu wuvanga mbi, ayi mbi yikutulembikanga ye Nzambi. Nzambi wufidisa Mwan'andi, Yesu Klisto. Yesu kasia vanga mbi ko, kansi wufwa mu futila mbi zieto. Bosi Nzambi wumfulukisa kuna bafwa, ayi wuzinga buabu. Tala diambu diafweti vanga. Wikila nsangu zazi zambote mu ntima aku wumvimba. Baluka mu nzila zaku zambi — Nkand'a Nzambi wubinganga diambu diadi nkalulu yampa. Botokolo — kota kuna nzadi mu nkumbu a Yesu Klisto — ayi Nzambi wulolula masumu maku. Nzambi wukuvana Mpeve Yandi Yavelela mu zinga mu nge. Bosi landakana Yesu konso lumbu, va kimosi ye bankaka bakwikilanga, nate kuna nsuka a luzingu luaku. Yandi wukebanga, ayi wukuvana luzingu lukalendi manisa ko.

MVOVO WANTWALA

Nkundi, kiuvu kiaviokila mfunu mu babo bobo balenda yuvula kiavuidi mu lumbu kioki Dibundu diabutuka. Batu bobo bawa kieleka bafwa mu mintima miawu, ayi batubidi mu ndinga yinneri: Tuvanga inki? Bakambu kubalonga kaka mu wa diambu, voti mu samba lusambulu bosu bazinga banga divioka. Bavana bawu mvutu yina yidi ye mielo, ayi mielo miaki miakala ye ndiaka yifuete sabuka. Wilukila — mu ntima aku wamvimba — vo Yesu Klisto wafwa mu diambu di masumu maku ayi wafulukira mu bafwa, bila minu kieti kuiza mu wa mambu ma Nzambi. Balula ntima — vengumuka mu masumu maku mu ntima aku wamvimba. Botama mu dizina dia Yesu Klisto mu diambu di ndemvokolo a masumu maku — zikwa yandi mu mfuku, ayi fuluka mu diambu di zinga luzingu luampa. Tambula dikaba dia Mpeve Yavelela — bila konso mutu wakambu Mpeve a Klisto kasi wandi ko. Bosi kadi vuandanga vava mielo: nda kwenda mu longi kia bamvuala, mu bukunu bua mampa, ye mu zisambu; siala wakangama yandi banga nsangu ikangama mu nti a vinu; ayi kanga nunga nate kunsuka — bila phulusu yeti bantuka mu kieleka, yeti landila mu kieleka, ayi yeti manisa mu kieleka. Lusambulu luidi tonono kimboti, ayi lenda kusamba mu thangu yayi kaka; vayi wa mambu moso

momo bamvuala bavutudi, wenda vanga mo, ayi wela vuluka. Yayi yawu nzila yikotila. Fielakana yawu wawumosi, ayi diatila yawu.

NGIUVU TATU ZI LONGOKO YAYI ZIVANA MVUTU:

1. Vava bantu bawilu mawa mu mintima mi'awu ayi batambikisa mbembo, tuvanga nki, buevi bamvuala bavutudila?
2. Nki disongidila mu kwikila mu ntima ayi mu kuvova mu munu, ayi nki disalanga mbotokolo mu nkumbu a Yesu Klisto?
3. Kani luvulusu i lubantiku kaka, voti mutu fwete landila mpe, kangama kwa Klisto, ye kanga nate kuna nsuka?

I. NGIUFULU — BAKALA YA BAMPANGI, TUVANGA NKIA?

MAVANGA MA BAMVUALA 2:36 Bika Iseli dioso dizaba mu bukiedika ti Yesu beni diodi lubanda va dikulusi Nzambi wunkituli Pfumu ayi Klisto! (37) Bu bawa mambu mama, mintima miawu miluala; diawu bayuvudila Piela va kimosi ayi bamvuala bankaka: —A bakhomba, a mbi tuvanga e?

BAWU BAFUKUDULA MU NTIMA MIAWU → BAKALA YE BAMPANGI, TUVANGA NKI?

II. LUFUKU — KLISU FWILA, AYI MENGA MANDI MELU'VISA MASUMU

A. LOMA 5:8 Vayi Nzambi wumonisina luzolo luandi kudi beto: buna tukidi bankua masumu, Klisto wufua mu diambu dieto.

TUKALA KIENGI BANSUMUKI → KLISU WAFWILA BETO.

B. Tsongolo 1:5 Bibedi diaka kudi Yesu Klisto, mbangi yi kuikama, wutheti mu fuluka mu bafua ayi nyadi yi mintinu mi ntoto. Kudi mutu wowo wukutuzolanga ayi wutukula mu masumu meto mu menga mandi **[G3068 louo ■]**

MBANGI YA KWIKIZI + MUANA WA NTETE MU BAFWA → YANDI WUTUZOLELE → WUTUYOBISI MU MASUMU METO MU MENGA MANDI KIBENI.

C. EFESO 1:7 Mu niandi, beto tukudulu mu menga mandi; tutambudila nlemvo mu masumu meto boso buididi kimvuama ki nlemvo'andi.

MU NIANDI, BETO TUKUDULU MU MENGA MANDI = BETO TUKUDULU MU MENGA MANDI.

(Mabanza mama ya munu — kula ye kulolokwa kwa masumu bina KWANDI. Kiawu kikuma tubatizwanga MU YANDI: menga makutuvuidila, ye kulolokwa kwena mu mawu, bina mu YANDI mosi tubatizwanga.)

D. Isaiah 52:14 ↗ *read this in your Bible*

MBIZI'ANDI YAFWANA KULUTA BANTU BANKAKA -- YE KIMUNTU KIANDI KULUTA BANA BA BANTU.

E. Isaiah 50:6 ↗ *read this in your Bible*

MU KUVANA NGEMBA AKU KWA BOOSI BAKUNZOLA + MATAMA MAMI KWA BAWU BAZIONGA NSUKI → KISWEKA KO LUZITU LUAMI KWA NZONZI AYI MATE.

F. MINKUNGA 22:14 Mbeni dukuka banga nlangu ayi mimvesi miama mioso mivasukidi. Ntim'ama widi banga mafuta beti vindanga mu mabaya. Wulembo siuti mu khathi yi nitu ama. (15) Zingolo zياما zilembo yumi banga tini ki nzungu tuma ayi ludimi luama lunemi mu munu ama. Ngeyo wuthula mu mbungi-mbungi yi lufua. (16) Zimbwa zinzungididi, Nkangu wu batu bambimbi banzungididi. Batobudi mioko miama ayi malu mama. (17) Ndilenda tanga mimvesi miama mioso. Batu beti kutsungimina ayi balembo thadi. (18) Balembo kabana bawu na bawu minlele miama ayi balembo budila yunga kياما tsombo.

MAFUPA MAMA MAWONSO MAVAIKA MUNA KIFUNU KIAWU → BATOBUDI MOKO MAMA YE MALU MAMA → BAKABUDI MINLELE MAMA + BALOZA ZEKA MU VVELA KIAMA.

G. Isaiah 53:4 ↗ *read this in your Bible*

YANDI WAMONA MPASI MU BILA KIA MAVANGI METO MAMBI + WAFWAKUSU MU BILA KIA MASUMU METO → MU MPASI YANDI TUWUKIDI.

H. MATAYI 27:28 Bamvula minledi miandi ayi bamvuika yunga ki mbuaki. (29) Bavanga budu ki kipfumu ki zitsendi, bamvuika kiawu ku ntu; bansimbisa nti va koko kuandi ku lubakala, bamfukimina, bansekinina ayi batuba: —Mboti e, Ntinu wu Bayuda! (30) Banlobudila madita bosi babonga nti, wawu baba kunzubanga ku ntu.

KISALU KIA NTI YA NZENZI VA NTU ANDI → BAU BATWIDINGI MATE KUNDI + BAU BAMBUDIDI VA NTU.

I. LUKA 22:44 Bu kaba mu tsisi yi khindu; wuluta buela sambila diaka ngolo ayi diunga ditotuka mu nitu andi diba banga mabeti ma menga maba bua va ntoto.]

WULUTA BUELA SAMBILA DIAKA NGOLO AYI DIUNGA DITOTUKA MU NITU ANDI DIBA BANGA MABETI MA MENGA MABA BUA VA NTOTO.

J. YOWANI 19:34 Vayi disodi dintobula dionga mu luvati; vana vawu menga ayi nlangu bitotukidi.

DIONGA DIATOBULA LUVATI LUANDI → VAVA VAVA MENGA YA MAZA MAVAIKA.

(Mabanza mama ye mbadi — tanga malembe-malembe, ye zaba vo disolo diadi didi mu diambu di NGE. Luse lu vangila mimbwetete lwavondwa nate lwakondwa mfwatukusu. Mongo wu simbanga bima bioso wazibulwa mu mvwaji. Mioko mi belusa dikanda diazingu miatobolwa mu bisengo. Mafuwa mandi mateleme mu tangwa. Mazuta mabwa banga menga tuka nkinsi mosi wa lukumu ku sialu. Kasi kavondwa ko mu ngolo: Yandi vana mongo wandi mu luzolo luandi; kasukama ko mu suamisa luse luandi. Mfumu yamosi-yamosi yavwa nzimbala ye masumu maku, mputa yamosi-yamosi yavwa mavanga maku mambi, thonzo yamosi-yamosi yavwa nkanu waku. Ye vava disolo diamanisa, menga ye maza matukila mu luvati luandi — menga mu diambu di sukula ngeye, ye maza mu diambu di ziika ngeye muna yandi. Diawu, vava balomba mu balula ntima ye botama, kalombi ngeye ko mu vanga diambu di ndudi. Balombi ngeye mu tambula, mu maza-mafukama, kima kiakivwa yandi ntalu yoyo yawonsono.)

III. WILUKILA YAVE YESU KLISTU — AYI VOVILA YANDI KUA NUA AKU

A. Genesis 15:6 ↗ *read this in your Bible*

YANDI WAWILUKILA YAVE → YANDI WATANGA DIAU KUA YANDI DIAMBU DIA LUNUNGU.

B. LOMA 4:3 Bila mambu mbi meti tuba masonoko e? Abalahami wuwilukila Nzambi ayi diawu Nzambi kankitudila wusonga.

ABALAHAMU WAWILUKILA NZAMBI → DIAU DIATANGWA KUA YANDI DIAMBU DIA LUNUNGU.

C. Numbers 21:8 ↗ *read this in your Bible*

KONSO MUNTU WULUMUKUA, VA KATALA KUA DIAU → WELA ZINGA.

D. YOWANI 3:14 Boso bu nangikina Moyize nioka mu dikanga, buawu bobo mamvandi Muana Mutu kela nangukulu. **[G4100 pisteuo ■]** (15) Mu diambu di woso mutu wunkunwilukila kabaka luzingu lukalumani. (16) Bila Nzambi wuzodila ngolo batu va nza, diawu kavanina Muan'andi wumosi kaka muingi woso mutu wukunwilukila kabika bungana vayi kabaka luzingu lukalumani.

MU MVUTU MOSE KANANGULA NIOKA → MVUTU WAU MWANA WA MUNTU FWETE NANGULWA → KONSO MUTU WILUKILA MUNA YANDI KAFWA KO, VAYI KABAKA LUZINGU LUA MVU YA MVU.

(Mabanza mama ya munu — tula bima biobi birole va kimosi ye bika biau bilonga. Mu nsi'a matadi, batu bafwa nsatu bakambu kulongwa mu vanga kima mu baka lulendo. Bakambu longwa mu tala, mu minu, kioki Nzambi katombula va mfulu — buna bazinga. Yesu wutuba vo mfulu wina ki fwani kia kulunsi kiandi. Mu kwikila i tala. Tekila muntu kubaluka mu masumu, voti lemvo mu kima kioso, fwete kala ntete katala ye ntima wandi wamvimba kua Muntu wutombolo, ye kwikila mu yandi. Ye tala Abalahami: wakwikila, ye Nzambi wumbaka kioki ku lunungu kiandi — tekila mina, tekila kifu kioso. Minu i vana bima bioso bibadikilanga. Vava, tala buevi minu diansuka kuenda mu lemvo mu masono makwiza — mu builu bobo, mu ntangu yina.)

E. LOMA 10:8 Vayi mbi dintuba e? Mambu ma Nzambi mafikimini; madi mu munu'aku ayi mu ntim'aku. Mambu mama madi mambu ma minu ayi mawu tueti longa. **[G3670 homologueo ■]** (9) Bila enati wunkikinina mu munu'aku ti Yesu niandi Pfumu, ayi wunwilukila mu ntim'aku ti Nzambi wumfulukisa mu bafua, buna wela vuka. (10) Bila woso mutu wunwilukila mu ntima, wela kitulu wusonga ayi mutu wunkikinina mu munu andi wela tambula phulusu.

VOVA MU MUNU AKU PFUMU YESU + WIKILA MU NTIMA AKU TI NZAMBI WUMFULUKISA KUNA BAFWA → WUVULUKA.

F. LOMA 10:13 Bila woso mutu wela sambila dizina di Pfumu wela vuka.

WONSO UNA WELA TELA DIZINA DIA YAVE → WELA VULUSHUA.

G. LOMA 10:17 Diawu minu kieti kuizila mu mambu momo tueti wa ayi momo tueti wa meti kuizila mu mambu ma Klisto.

LUWAKANU LUNKWIZANGA MU KUWA → YE KUWA MU DIAMBU DIA NZAMBI.

H. MAVANGA MA BAMVUALA 16:29 Nsungi wu nloko wulomba muinda, wukota muna khati nloko, wufukama va ntuala Polo ayi Sila mu lukhuku. **[G4100 pisteuo ■]** (30) Wuba totula ku nganda ayi wuba yuvula: —A bamueni, mbi phanga muingi ndivuka e? (31) Bamvutudila: —Wilukila Pfumu Yesu, buna mawu vuka ngeyo ayi nzo aku! (32) Banlonga mambu ma Pfumu ayi batu boso baba mu nzo'andi. (33) Muna builu, muna thangu beni, nsungi wu nloko wusukula ziphuta ziwu. Niandi wubotama va kimosi ayi nzo andi yoso.

BAKALA, MBI MFWETI VANGA MU VULUKA? → KWIKILA MU MFUMU YESU KLISTO → YE WUBOTAMU, YANDI YE BATU BANDI BAWOMBO, MUNA NTANGU YINA KAKA.

(Makanu mama — mbala zole kaka muna Nkand'a Nzambi wumvimba muna eyi kiuvu kikuvulwanga mu mbembo yannen: vava mu nloko wa Filipi, ye mu lumbu kia Pentekoti mu Bisalu 2. Sika mvutu miodi vana lweka dimosi. Nkangu wa mu Pentekoti wawilanga kala ye wakuikilanga kala — i kuma bafwilwanga mu ntima — i kuma Petelo katonokela mu kinsonga kilanda: baluka, ye botama. Nkengi a nloko wazabanga kima ko, i kuma Paulu katonokela mu kinsonga kiantete: wilukila — i bosi wamvovesa mambu ma Mfumu kwandi. Muna ntangu yina ya builu, mutu wau wababotama. Mavantete mole, nzila mosi. Kuwilukila ka i mbeni a mbotokolo ko, ye mbotokolo ka i mbeni a kuwilukila ko; minu i ntima wulemvokelanga, ye ntangu yina veka yifwana.)

I. Ba Ebelewo 11:6 Muaki mutu kambulu minu kalendi monisa Nzambi khini ko. Bila bulutidi mboti ti woso mutu tidi fikama Nzambi kawilukila ti Nzambi widi ayi kafuete wilukila ti niandi wumfutanga batu boso bankuntombanga.

KONDWA LUKWIKILU, KILENDAKANA KO MU KUNSAKUMUNA YANDI → MUTU WUNKWIZANGA KWA NZAMBI FWETI KWIKILA VO YANDI WIDI.

IV. MVUTU — BALUKA, VUBUA, TAMBULA PHEVE YANLONGO

MAVANGA MA BAMVUALA 2:38 Piela wuba vutudila: —Lubalula mavanga! Bika kadika mutu mu beno kabotama mu dizina di Yesu Klisto mu diambu di ndemvokolo yi masumu. Buna luela tambula dikaba di Pheve Yinlongo. **[G859 aphasis ■]** **[G907 baptizo ■]** **[G3340 metaneo ■]** (39) Bila tsila beni yidi mu diambu dieno, mu diambu di bana beno ayi mu diambu di baboso badi thama, babo bobo Pfumu eto Nzambi kela tela mbila.

BALUKA + BOBOLWA MU DIZINA DIA YESU KLISTO MU LEMVO WA MASUMU → BENO LUELA TAMBULA DIKABA DIA MPEVE YA NLONGO.

V. BALULA NTIMA

A. MAVANGA MA BAMVUALA 3:19 Lubalula mavanga meno ayi luvutuka kudi Nzambi muingi masumu meno malemvokolo.

BALULA NTIMA + VUTUKA → MUNA MASUMU MAKU MAVILAKANA.

B. LUKA 13:3 Buawu ko ndikulu kamba, vayi enati beno lukadi balula khadulubuna beno mamveno phila yimosi luela fuila.

ENATI KALUBALUKIDI KO → BENO AWONSO LUELA FWA MUTINDU WUMOSI.

C. 2 KOLINTO 7:10 Bila kiadi kioki kidi mu luzolo lu Nzambi kimbutanga mbalululu yimavanga, yoyi yinnatanga ku phulusu ayi bayi niongingana ko. Vayi kiadiki ntoto kieta nata lufua.

BILA KIADI KIOKI KIDI MU LUZOLO LU NZAMBI KIMBUTANGA MBALULULU YIMAVANGA → VAYI KIIDIKI NTOTO KIETA NATA LUFUA.

(Mabanza mama ya munu — kadi wubanza vo diambu diadi diamfwete, diyoluka mbandu yimosi kaka ye kumana. Balula moyo, ye mambu bobo bidedikini, biwakikini muna Nkand'a Nzambi wumvimba mafwakumi kumi na zole ye zole (112) — makumaya-tandu-sambanu (46) mu Kalulu ya Ntete, ye makumasambanu-tandu-sambanu (66) mu Kalulu ya Mpa. Tuka bambikudi bayolukanga vo baluka, baluka, nate kwa Yoane wayolukanga vo balula moyo, nate kwa Mfumu yandi kibeni, nate kwa bapostolo, nate kwa Klisto wafuluka wasonikanga kwa mabundu — lubila lumosi luete tambula tuka Kigenesi

nate kwa Kinsonikwa kia Nsuka: BALUKA. Nzambi kasi manisa ko lumbu kimosi mu binga batu mu diambu diadi. Ye kadi mosi lendi manisa ko kuvanga diawu.)

VI. BOKOLO KUBUKOLO MU KLISTU MU DIAMBU DI LULOZOLO LWA MASUMU

A. MAVANGA MA BAMVUALA 22:16 Vayi buabu mbi wukidi vingila e? Telama, yenda botama ayi sambila dizina di Pfumu muingi wuvedoso mu masumu maku.” **[G907 baptizo ■]**

TELAMA, YE BOTAMA, YE SUKULA MASUMU MAKU → MU BOKILA DIZINA DIA MFUMU.

B. LOMA 6:4 Tuziku va kimosi ayi niandi mu mbotokolo yi tubotama mu diambu di lufua muingi banga bu fulukila Klisto mu bafua mu nzila yi nkembo wu Tata, beto mamveto tuzinga luzingu lumona.

TWAZIKWA YANDI KUMOSI MU MBOTIKA MU LUFWA → MPASI BETO MPE TUDIATA MU KIMPA KYA MOYO.

C. KOLOSAYI 2:12 Beno luziku va kimosi ayi niandi mu mbotokolo yi lubotokolo ayi mu yawu beno lufulukila va kimosi ayi niandi mu lulendo lu minu, mu zingoloji Nzambi, yoyo yimfulukisa mu bafua.

KUZIKUA VAMOSI YANDI MU MBOTIKA → KUFULUKA VAMOSI YANDI MU LUKWIKILU LWA KISALU KYA NZAMBI.

D. 1 PIELA 3:21 Buawu bobo beno luvukidi buabu. Mambu momo madi kifuani ki mbotokolo. Yawu yisi ko mu diambu di sukula mvindu yi nitu yayi mu diambu di kukiyeukula kudi Nzambi mu mayindu mamboti ma ntima. Mambu moso momo malenda vangama mu diambu di mfulukulu yi Yesu Klisto

MBOTOKOLO MPE YIVUKISA BENO BUABU = KUKIYEUKULA KUIDI NZAMBI MU MAYINDU MAMBOTI MA NTIMA.

(Mabanza mama ya munu — kadi masa ke mavukisa ko. Kele mvutu ya kansansa ya mbote na Nzambi: menga makubukwa na kansansa mu diambu dya lulemvo lwa mbotika, ye muntu wutulwa mu luzingu lwampa.)

2 Kings 5:10 ↗ *read this in your Bible*

KENDA WA SUKULA MU JORDANI MZUNGU NSAMWADI → NITU AKU YAWA IMPIA, NGE WAKUVWANDA WAVEDILA.

2 Kings 5:13 ↗ *read this in your Bible*

KELE VA MBIKUDI KATUBIDINGI NGE VANGA DIAMBU DIA NENE, NGE LENDA KUVANGA KO? → VANGA NKATU KIENA, VAVA KATUBIDI: SUKULA, YE VEDILA?

2 Kings 5:14 ↗ *read this in your Bible*

WAYOBUKA MU MASA MA YODEDE NSAMBU NKU-NSAMBU → NITU YANDI YABAKA DIAKA BONSO NITU YA MWANA-MWANA, YANDI WAKIEDI.

(Malongi mama ma kimutu — talala, kifu kiakia bakala mu nsi ya kala. Naamani wakala muntu wa lukumu, wakala mpe nsua, ye bakamvovesa mu vanga diambu diakete: kuenda sukula mu Yolodani, mvutu-mvutu tandu ndwadi, ye kuvedila. Yandi wakala ye makasi, ye wavingila kimonisulu kianene, ye wayindulanga vo minlangu mia nsi yandi miavioka minlangu mia Israeli mu mfunu — bonso wonso bafwilanga kaka mu diambu diadikete diadi. Vana kansi, ka wa nlangu wa Yolodani ko wamvukisa yandi; wa lukwikilu mu mambu ma Nzambi mu nlangu Nzambi kanominina. Wakuenda kuna, wasukudila mvutu-mvutu tandu ndwadi, ye nsuni yandi wavutuka fioti fioti bonso nsuni ya MWANA MU AKETE. Yayi i mfundila muntu kabutukanga diaka: ka mu ngolo yandi zande ko, kansi mu kuenda ku nsi mu lukwikilu, ye kuvutuka ku ntandu mwana wa mona, ye wavedila.)

E. MALAKO 16:16 Woso mutu wela wilukila ayi wela botama, wela vuka. Vayi woso wela kambu wilukila, wela zengolo nkanu. **[G907 baptizo ■]**

MUNTU WUKWIKIDI YE WUBOTAMU → WELA VULUKA.

F. YOWANI 3:5 Yesu wumvutudila: —Bukiedika ndikukamba, enati mutu kakadi butuka mu nlangu ayi mu Pheve, kalendi ko kota mu Kipfumu ki Nzambi. **[G1080 gennao ■]**

KONDWA MUNTU KABUTUKA MU MASA YE MU MPEVE → KALENDI KOTA KO MU KIMFUMU KIA NZAMBI.

G. NGALATIYA 3:27 Ayi beno boso lubotama mu Klisto, lumana vuata Klisto. **[G907 baptizo ■]**

AYI BENO BOSU LUBOTAMA MU KLISTO → LUMANA VUATA KLISTO.

H. TITE 3:4 Vayi mamboti ma Nzambi, Mvulusi eto, ayi luzolo luandi mu diambu di batu bu bimonika (5) buna niandi wutuvukisa. Bika sia ti mu diambu di mavanga ma busonga momo tuvanga yayi mu diambu di kiadi kiandi; bu katusukudila mu nlangu, mu mbutukulu yimona, mu kutukitula bamona mu lusadusu lu Pheve Yinlongo.

MAMBOTE YE LUZOLO LUA NZAMBI, MVULUSI ETO, BIAMONIKA → KA MU MAVANGA MA LUNUNGU KO → VAYI MU KIADI KIANDI KATUVULUSA, MU NSUKUDULU A MBUTUKULU YAMPA.

I. EFESO 2:8 Bila mu nlemvo luvukila; mu nzila yi minu. Luvulusu beni lusia ba kuidi beno ko vayi didi dikaba di Nzambi. **[G5485 charis ■]** (9) Bika sia ti mu mavanga luvukila muingi mutu kabika kuandi kukiniemisa. (10) Bila beto tuidi bivangu biandi; tuvangu mu Klisto Yesu mu diambu di vanganga mavanga mamboti momo Nzambi kakubika tona thama muingi tusadila mawu.

MU NLEMVO LUVULUKA MU MINU = DIKABA DIA NZAMBI → KA MU MAVANGA KO, MUNA MUTU KALENDI KUKIYAYISA KO → BETO TUIDI KISALU KIANDI, VANGWA MU KLISTO YESU MU MAVANGA MAMBOTE.

(Mabanza mama ya mimi mosi — simba mambu mama mole va kimosi, ye kubakala ntantani ko va kati na wo. Nlemvo i dikabu; lukwikilu i lutambulanga wo; ye mbotika ka disalu ko diela baka kima, mu mpila mosi ka Naamani kabakila lubelusu mu diambu di kudivwaza mu nzadi ko, voti bafwidi ka babakila luzingu lwawu mu diambu di talanga nioka a mula ko. Nzambi wavana mawonso; muntu kaka wusinsamanga ye kutambulanga. Muntu weti vaika mu maza kena ye diambu ko dia kukiyantika mu diambu diandi mosi — bazikilaandi, ye Nzambi wamfulukisa. Diyikamu diavo vo mu 1 Petelo 3:21, ye i kieleka ova mpe: ka i maza ko, ye ka i masalu ma mioko mieto beto mosi ko. I nlemvo, watambulwa mu lusinsu lwa lukwikilu. Ye kimvana kilanda ntangu yoyo kitubanga mu diambu dia masalu bena wau: ka i fundasio ya luvulusu ko, kansi i mbutu andi — beto tuidi kisalu kia Nzambi kibeni, kisalu kimosi mu Klisto Yesu mu diambu tudiantila mu masalu mamboti Nzambi kakubika beto mu vita mo. Ka kuena muntu ko wusinsamanga nswa mpe wubaka dikabu, ye ka kuena muntu ko wubokelanga diawu vo i mbaku wusukudi nswa.)

J. 1 TIMOTE 1:13 Ka diambu ko ti minu ndituama ba mvuezi, nyamisi ayi mfingi. Vayi ndimono kiadi bila mu kambu ku diela ndiba vangilanga mambu beni ayi mu kambu ku minu.

MUVWEZI NZAMBI + NYOKODI + MVANGI WU MBI → VAYI NDIWATAMBULA KIADI.

(Ngindu za mono kibeni — tala NANI mavwidi mandi mavwatu mu bulunga wowo. Saulu wa Taso wafietisaka nzila ya Kristu nate ku lufwa. Wagangaka babakala ye bakento, wabakokolaka kuna nloko, mfietisi ye mfietisi wa nkangu wa Nzambi. Pfumu kibeni wamwisidi mu nzila, wambwisa va ntoto, ye wamvovesa tuka ku diyilu. Kansi, ka diambu ko, bilumbu bitatu na malanda, Ananiya wafidusu mu vova: telama, ye botama, ye sukula masumu maku, mu tela dizina dia Pfumu. Kana kia kia nzila ya kwenda ku Damasi kiasukulanga ko masumu ma Saulu, kansi maza ma bulunga i mena mamsukulaka, buna mutu ka fweti banza ko vo masumu mandi kibeni mavwatu mu nzila yankaka yalula ye yina Nzambi kavana kwa mbi ya masumu.)

VII. TAMBULA DIKABU DIA MPEVE YA NLONGO

A. MAVANGA MA BAMVUALA 19:5 Buna bawa mambu momo, babotama mu dizina di Pfumu Yesu. (6) Bosi, Polo bu kaba tetika mioko babaka Pheve Yinlongo ayi bayolukamu zimbembo zinkaka ayi babikula.

BAVUBWA MU DIZINA DIA MFUMU YESU → MPEVE YA NLONGO YIKWIZA VA BAWU.

B. LOMA 8:9 Muaki beno lusiedi mu nsuni ko vayi mu Pheve enati Pheve yi Nzambi yidi mu beno. Vayi enati mutu kasi ko pheve yi Klisto, buna mutu wowo kasi vuiwulu kuidi Klisto ko.

VO MUNTU KAVWANGA MPEVE YA KLISTU KO → YANDI KASI MUNTU WANDI KO.

C. MAVANGA MA BAMVUALA 2:39 Bila tsila beni yidi mu diambu dieno, mu diambu di bana beno ayi mu diambu di baboso badi thama, babo bobo Pfumu eto Nzambi kela tela mbila.

LUSILU I KWA NGE + KWA BANA BENO + KWA BAWU BENA KUNA THAMA.

D. EFESO 1:13 Mu niandi beno mamveno, bu lumana wa mambu ma kiedika, Nsamu wumboti wu phulusu eno, mu niandi luwilukila ayi lutudulu dimbu, pheve yinlongo yoyo yivanunu tsila. (14) Pheve yinlongo yidi dimbu mu kutumonisa ti tuela tambula kiuka kieto mu diambu di khudulu yi batu bobo Nzambi, kakibakila mu diambu di sanisina nkembo andi.

BENO LUTULU KIMBANGI KI MPEVE YAMPEMBA YA NSILU → YINA YI LUKWIKILU LUA KIMVWAMA KIETO.

E. 2 KOLINTO 1:22 Niandi wututula dimbu kiandi banga kiuka kiandi ayi wutula Pheve'andi mu mintima mieto; mu monisa ti tuidi batu bandi ayi tuela tambula mamboti momo katulundila.

WUTUBIKIDI + VANA KIAKI KIA MPEVE MU MIANDA MIETO.

F. EFESO 4:30 Lubika monisa pheve Yinlongo yi Nzambi kiadi bila mu Pheve beni Nzambi katudila dimbu kiandi mu beno mu diambu di lumbu ki khudulu.

LUBIKA KUYAMBUDIKA MPEVE YANLONGO YA NZAMBI → MU YINA BENO LUSIKIDUSU MU LUMBU KI KIVUKUSU.

(Ngindu zami zibutuka mu ntima wame — Mpeve Yavwanga ke dyambu ko dya kuvutudila mpe ko kwa bantu bakese fioti. Yandi i KIDIBU kya Ntinu va bantu bandi bibwandi, ayi i FUTA kya ntete — kimvwama kyantete kifutwa va ntuala — kimonisa ti ngeye i wandi tii kilumbu kya kula. Diawu ngyufunu wongo mu ludi, ayi bufwene wa yuvulwa: ngeye wuntambula Mpeve Yavwanga e? Kadi Diambu dinsonga bwabu bwimbote: konso muntu wakondwa Mpeve ya Kristu, yandi kena wandi ko. Nkanda wakondwa kidibu, wisi ko nkanda wa Ntinu. Muntu wakondwa Mpeve, kasi wa Kristu ko. Tomba yandi nate wubaka yandi.)

VIII. LANDA KWA KIMA — LONGO KYA BATUMWA, BUNDU, KUBUKA MBOLO, MASAMBILA

A. MAVANGA MA BAMVUALA 2:41 Babo bobo bawilukila mambu ma Piela babotama. Mu lumbu kina nduka-nduka mili tatu zi batu zi buelama. **[G4342 proskartereo ■]** (42) Buna bazingila ngolo mu landakananga malongi ma bamvuala, ayi mu kithuadi, mu ndiwulu dipha ayi mu zitsambulu.

BANTU BATAMBULA DIAMBU DIANDI NA KHINI BAYOBOKOSO → BASIMBA NA KIKINDA MU LONGI YA BANTUMWA + KIMVUKA + KUBUKA DIMPA + LUSAMBULU.

B. MAVANGA MA BAMVUALA 2:46 Bilumbu bioso, mu kithuadi kimosi baba kutakananga mu Nzo Nzambi, baba dianga mapha mu zinzo ziawu, baba dianga bidia biawu mu khini ayi mu kukikulula koso. (47) Baba kembisanga Nzambi ayi batu bosobaba zola. Kadika lumbu Pfumu wuba kuba buelanga batu bobo baba mvukanga.

MU KUKALA KIMOSI KONSO LUMBU → MFUMU WABUNDIKISA MU DIBUNDU KONSO LUMBU BAWU BEDI VULUKA.

C. 1 KOLINTO 11:23 Bila mambu momo nditambula kuida Pfumu mawu ndilulonga: mu builu bu kayekolo, Pfumu Yesu wubonga dipha (24) bu kavutula matondo, wubukuna diawu ayi wutuba: “Yayi yawu nitu ama, yitambuku mu diambu dieno; lusianga bobo mu kumbanzanga”. (25) Bobuawu bu bamana dia, wubonga mbungu ayi wutuba: “mbungu yayi yawu Nguizani yimona mu menga mama. Kadika khumbu luella yinua, lusianga bobo mu kumbanzanga.” (26) Bila kadika khumbu luella dianga dipha diadi ayi luella nuanga mbungu yayi, buna lunyamikisanga lufua lu Pfumu nate kela kuiza.

MONO NDOLELE KWA MFUMU + KIAKI I NITU AME, YIKUBUKUNWANGA MU DIAMBU DIENO → VANGENU DIADI MU KIMBANGI KIAME → BENO LULEMBANGA SONGA LUFWA LU MFUMU NATE KAFWIDI.

D. YOWANI 6:54 Bila woso mutu wella dia nitu'ama ayi wella nua menga mama, wella baka luzingu lukalumani ayi ndiella kumfulukisa mu lumbu ki tsuka.

BILA WOSO MUTU WELLA DIA NITU'AMA AYI WELLA NUA MENGA MAMA → WELLA BAKA LUZINGU LUKALUMANI AYI NDIELLA KUMFULUKISA MU LUMBU KI TSUKA.

E. 1 Yowani 1:9 Muaki enati tulembo kikinina masumu meto, niandi widi wukuikamaayi wusonga mu kutulemvukilanga masumu meto ayi mu kutuvedisa mu yoso ka mbimbi.

MUAKI ENATI TULEMBO KIKININA MASUMU METO → NIANDI WIDI WUKUIKAMAAYI WUSONGA MU KUTULEMVUKILANGA MASUMU METO AYI MU KUTUVEDISA MU YOSO KA MBIMBI.

F. Ba Ebelewo 3:13 Vayi lulubasananga kadika lumbu beno na beno, bu tuidi ayi “lumbu kiaki” muingi mutu mu beno kabika vunuka mu masumu ayi kabika ba matingu.

LULUKINDAMISANA BENO NA BENO LUMBU KA LUMBU → KIENA VO MUNTU WUMOSI MU BENO KAKA KUMU KIABWA MU LUVUNU LU MASUMU.

(Mabanza mama ba kimwini — tala boni mvimba i kutubaka lumbu ka lumbu. Bakwendaka na kulanda lumbu ka lumbu. Bakabulaka mbolo mu nzo na nzo. Bakukikubamisanaka lumbu ka lumbu. Kiawu ke lukwikilu ke lu dibundu ya ndinga imosi lumbu ya sabala, ye ndinga imosi na kati ya dyambu — kisika kizingu kiwotoswa mbandwidi zole, ye ntangu yankaka ya luzingu i ya muntu yandi mosi. Dibundu ya ntete i zingaka yawu lumbu ka lumbu, va kimosi, ye Mfumu wayikaka na bawu lumbu ka lumbu bawu bavukusukaka. Lukwikilu lu yekwa mu telama tii lukutakanu lunkaka i lukwikilu lu ye kuma ngyeele mu diambu dya luvunu lwa masumu. Kasi kalombe ve nkinguka. I luzingu kalombe.)

IX. ZINGA MU KLISTU — LANDILA LUKWIKILU

A. YOWANI 15:4 Lukangama mu minu ayi minu mu beno. Banga buididi ditafi: dilendi buta dikundi ko mu niandi veka enati disi ko dikangama mu nsinga. Benobamvendo lulendi buta makundi ko enati lukadi kangama mu minu. **[G3306 meno ■]** (5) Minu ndidi nsinga wu vinu; beno luidi matafi. Woso widi

wukangama mu minu, minu ndidi wukangama mu niandi, buna wela buta makundimawombo. Bila kambu minu lulendi vanga diambu dimosi ko.

KANA BENO KESIKALA VE MU MONO → KUKONDA MONO, BENO LENDA VANGA KIMA KO.

B. KOLOSAYI 1:23 Mu bila kioki, lufueti ba bakangama mu minu, batungu ayi badi dio ngui. Lubika zimbukusu mu diana diodi di Nsamu wumboti wowo beno luwa. Nsamu wumboti beni wawu wusamunu muidi bivangu bioso bidi va ntoto ayi mu diambu di wawu minu Polo ndiyikila kisadi.

KANI LUKWIKILA MU MINU, LUKWIKAMA YE LUTELAMA → LUBIKA NIKUKA MU DIANA DIA NSANGU YAMBOTE.

C. 2 YOWANI 1:9 Woso mutu wumvambananga ayi kambulu kangama mu malongi ma Klisto, kasi kithuadi ayi Nzambi ko. Vayi woso mutu widi wukangama mu malongi, niandi widi mu kithuadi ki Tata ayi ki Muana. **[G3306 meno ■]**

MUNTU UNA KEZINGILANGA MU MALONGI MA KRISTU → YANDI WENA YA TATA YA MWANA.

D. LOMA 11:22 Tala buididi mamboti ayi nganzi yi Nzambi. Nganzi kuidi bawu babua, mamboti kuidi ngeyo; enati wunzingila kaka mu mamboti momo. Bila enati buawu ko buna ngeyo mamvaku wela zengo.

TALA MAMBOTI YE KIKILU KIA NZAMBI → ENATI NGEYE WUSIKAMA MU MAMBOTI MANDI → VO KA BULENDI KO, NGEYE MPE WELA ZENGA.

E. Tsongolo 3:15 Nzebi mavanga maku ayi nzebi ti wisi kadi kiozi ko, kadi mbazu ko. Muaki thidi ti wuba kiozi voti mbazu. (16) Sumbu didi ti widi wu vola, wusi kiozi ko voti mbazu ko, ndieka ku luka mu munu'ama.

KIOZI VA, MOTO VAMPI KO → SAMBU NGE WIDI MFUNYA → NDIELA KUVIMUNA MU NUA AME.

(Malongi mama ma kimbeni — tala mambu Mfumu ke salaka ti bantu ya bosa. Ke ntangu kaka bantu ya bwala ve, kansi mpi bantu ya bosa — muntu yina kele ti dibundu fioti mpo na kuvanda na kiese, kansi ve mingi mpo na kuvanda na moyo — muntu yina ta lokwa yandi na munoko na yandi. Kubinga na yandi ve, kele ve kusimbana na nsinga fioti, mpiozi na kilumbu ya lumingu, bwala na bilumbu yonso ya nsungi. Kele kuyoka. Yandi ke tuba nde, mbote kuvanda na mfulu, to kana bwala kibeni, ke viokisa dyambu yina ya kati-na-kati yina ke pesaka yandi maladi. Vanda na yandi, mpi bika yandi kutula nge na kuyoka tii na nsuka.)

X. KANGA NTIMA NATE KU NSUKA

A. MATAYI 24:13 Vayi woso wela kanga ntima nate kuna tsukulu wela vuka. **[G5278 hupomeno ■]**

OSO WELA KANGA NTIMA NATE KUNA NSUKA → YANDI WELA VULUKA.

B. Tsongolo 2:10 Kadi mona tsisi mu ziphasi zikuvingila. Tala satana weka kuiza lozi bankaka mu beno mu nloko muingi balutota. Ayi luela mona ziphasi mu tezo ki dikumi di bilumbu. Kala wukuikama nate ku lufua, buna ndiela kuvana budu ki luzingu.

KADI WONGA MU BIMA BIOBIO WELA MONA NDIKA → KALA WA KWIKIZI NATE LUFWA → NDIELA KUVANA MPU A MOYO.

C. 1 KOLINTO 11:28 Diawu bika kadika mutu kakifiongunina niandi veka, buna bosi kadia dipha ayi kanua mbungu.

BIKA MUNTU KAFIONGUNUNA YANDI MOSI → BUNA BIKI KADIA DIMAMPA DIADI, YE KANUA MU KOPO YINA.

D. Proverbs 24:16 ↗ *read this in your Bible*

MUTU WANLONGO WENDA BWA MBASI NSAMBWADI, VAYI WENDA TELAMA DIAKA.

E. 1 Yowani 2:1 Bana bama, ndilusonikini mambu mama muingi lubika sumuka; ayi enati mutu wuvola masumu buna tubeki phovi yikutuvovilanga kuidi Tata: Yesu Klisto, mutu wusonga.

VO MUNTU KEBASUMUKA → TUENA YE NSADISI KUNA TATA, YESU KRISTU WANSONGA.

F. Ba Ebelewo 7:25 Diawu kalenda vukisila batu boso bobo bamfikama Nzambi mu niandi sumbu kadi moyo mu zithangu zioso mu diambu di kuba lombila.

YENA LENDA VUKISA BAU MU KIMBUKA KIA KUZIMUNUKA → YENA ZINGA DIAKALA MU KUBASAMBILA.

G. MINKUNGA 103:12 Boso esite katatukididi ayi wesite, buawu bobo katutatudila zinzimbala zieto.

BOSO ESITE KATATUKIDIDI AYI WESITE → BUAWU BOBO KATUTATUDILA ZINZIMBALA ZIETO.

H. Ba Ebelewo 8:12 Bila ndiela kuba mona kiadi mu zinzimbala ziawu. Ndilendi buela tebukila ko masumu mawu moyo.

NDILENDI BUELA TEBUKILA KO MASUMU MAWU MOYO.

I. YOWANI 10:27 Mamemi mama manwanga mbembo'ama ayi minu ndimazezi, meta kundandakana. (28) Minu ndieta kumavana luzingu lukalumani ayi malendi fua ko. Kuisi ko mutu wulenda kumazona mu mioko miami. (29) Bila Dise diama diodi diphana mawu, viatukidi babo. Kuisi ko mutu wulenda kumazona mu mioko mi Dise diama.

MAMEME MAMA MENA WA NDINGA AME + MENA KUNDANDAKANA → KADI MUTU WUMOSI KALENDI KUBOTULA MU KOKO KUAME KO.

J. Ezekiel 18:24 ↗ *read this in your Bible*

VAVA NKWA-LUNUNGU KAVENGAMANA VUTUKA MU LUNUNGU LUANDI → MU DISUMU DIANDI DIKAVOLA, MU DIO KAFWA.

K. Proverbs 26:11 ↗ *read this in your Bible*

MBWA VUTUKANGA KUA MADIKA MÊNDI → BUAWU ZOPA KEVUTUKANGA KUA BUZOPA BUANDI.

L. 2 Piela 2:20 Enati bavuka mu mbivusu yi ntoto mu nzayilu yi Pfumu ayi Mvulusi Yesu Klisto, balembu vukumuka diaka ayi yadulu mu mambu beni, buna khadulu awu yiviokidi yitheti mu mbimbi. (21) Bila bulutidi mbote kudi bawu mu kambu zaba nzila yi busonga vayi mbimbi bu bavengama mu yawu mu thangu bazaba yawu ayi baloza lutumunu lunlongo lolo baba vana. (22) Balembu kindisa bukiedika bu zingana ziasi: “mbua yivutukidi dia biobi kaluka” ayi “ngulu yiyoboso yivutukidi vindumuka mu nyamba.”

BUKINDA BUAKUDIDI DIAKA MU DIO, YE BUANUNU → NSUKA YANDI YIDI YIMBI YISUNDIDI VA NTUALA → MBWA WUVUTUKA KU MDIONGO ANDI DIAKA + NGULU YOYO YASUKUDULU MU KUVUTUKA MU DITOMA.

M. MATAYI 7:22 Mu lumbu kina batu bawombo bela kukhamba: “A Pfumu! A Pfumu! A keti mu dizina diaku tubikudila! A keti mu dizina diaku tukukila ziphevi zimbimbi. A keti mu dizina diaku tuvangila bikumu biwombo!” (23) Buna minu ndiela kuba vutudila: “ndisi ku luzaba ko. Botukanu vava beno lumvanganga mambu mambimbi!”

A PFUMU! A PFUMU! A KETI MU DIZINA DIAKU TUBIKUDILA? → NDISI KU LUZABA KO. BOTUKANU VAVA BENO LUMVANGANGA MAMBU MAMBIMBI.

(Mabanza mama ma kiben — mwana wa kete mu Klisto lenda tomba mbazu yamu bosi kaka Tata kavovele ve. Kiawu i lukubu lwa mwana wunkuluka lulongo, ye Tata wunzaba wo. Mwana wunkuluka i wufwana zaba diambu diadi bulukisu. Vana ndiona i nlemvo wandi: ka disunga tuvangidi masumu, katulozolwanga ko. Tuvwidi Mvutudi — Yesu Klisto wa nsongi — wunzinganga mu mvimba mu mvimba, ye wunvovelanga Tata mu diambu dieto. Mu bosi tunvutukanga telama. Muntu a lunungu wunbwanga nsambwadi ye wunvutukanga telama. Tunfiongunanga yeto, tunkifianga diambu tuvengidi, tunvutukanga mu nima, tunvutukanga ku salu kia Tata dieto, tunbikanga diambu dia ntama va nima — sambu Nzambi wunkatula masumu meto tekila etu bwe esti ku westi, ye kabengi wo diaka mu diambu dieto. Vayi lubika lubalula nlemvo wowo mu diambu dia kutomba luvunu. Ezekiel wunmonisa diambu diankaka: muntu a lunungu wunvutuka mu lunungu luandi ye wunfwidi mu masumu mandi, kavuluswa ko mu lunungu kavwaka. Petelo wunmonisa fikula kimosi mu Kimpa Kiampa, ye wunsonika mvovo wa ntama mu diambu diadi: mbwa wunvutuka ku matobolo mandi, ngulu yasukudulwa yavutuka ku matadi. Muntu wutinini mvindu wa nza mu zaba Mfumu, ye wunvutuka mu yau, kansi ku nsuka kandi wumbi ku ntete. Ye Yesu wunvovele kwa bana bavangidi mambu mambi mu nkumbu andi, “Ka nzabu beno ko.” Vayi sikimisa mabaya mole ma dimbu diadi, ka lembika mosi ko. Mfumu wunvovele vo kadi muntu wulendi baka mameme mandi mu koko kwandi ko — kadi mbeni, kadi lulendo, kadi muntu. Luvuluku luawu i lukieleka, ye i koko kwandi kunsikimisanga, ka koko kwetu ko. Vayi tala fikula kandi kansonikina mameme mama: mamvevanga ndinga andi, ye mamlandakananga. Mvovo kasongikanga ve mameme mankatukwanga mu koko kwandi; wunsongikanga muntu wasukudulwa wunvutuka ye kunanta ku matadi, mu luzolo luandi kiben. Nkand'a Nzambi wunsimba mabaya mama mole — koko kalendakana kubakuka, ye lulembu lwa kubika luvutuka — ye kanikinanga ko mu diambu dimosi disatu, i bosi yeto tulendi vanga ko. Ka kimosi ko bo bwidi: Mvutudi widi kieleka, ye nzila ya vutuka ku nzo yizibukidi. Ka bakila ko vo lenda vutuka kaka lubila: lulembu lwidi kieleka diaka. Bwa, kansi telama. Telama, ye simbidila nate ku nsukulu.)

XI. LUKEBA — WA BANTUMWA, AYI KEBU MU NSANGU ZANKAKA

A. 1 Yowani 4:6 Beto, Nzambi wutuvuidi. Woso mutu zebi Nzambi weti kutuwila. Woso mutu Nzambi kakambulu vua, kalendi kutuwila ko. Buawu bobo tuzabidi Pheve yi kiedika ayi pheve yi luvunu.

YANDI ZABANGA NZAMBI OWANGA BETO → MUNA DIADI TUZABANGA MPEVE YA KIELEKA + MPEVE YA LUVUNU.

B. NGALATIYA 1:8 Buba ti beto veka voti mbasi yi Diyilu, wukululonga mambu ma Nsamu Wumboti wunkaka, makambu dedakana ayi momo tululonga, buna bika kasingu. (9) Banga bu tutuama tuba ayi buabu ndieka buela vutukila ku dituba: enati mutu wululongidi Nsamu Wumboti wunkaka wunkambu dedakana ayi wowo lutambula, buna bika kasingu.

KANA BETO, VOTI MBASI WA KUNA ZULU, SAMUNA NSANGU YANKAKA → BIKI KAFINGUA.

(Mabanza mama ma yame veka — tala mbote: enti mana tukwikilanga ke kuwakana ko ye mana bantumwa balongaka, buna YETO i bantu bavidikwanga, ka bawu ko. Bawu bammonaka Yandi, bawaka Yandi, ye Yandi wubatuma. Konso muntu wunwaka Nzambi, wunwaka bawu. Kutula nlongi va yilu dia bantumwa i kuwa mpeve ya luvunu.)

C. YUDA 1:3 Bakiluzolo, phuila yingolo ndiba mu kulusonikina mu diambu di phulusu yoyi yidi yeto mu kithuadi. Vayi buabu mbueni mfunu wu kulusonikina muingi ndilukindisa mu nuana mu diambu di minu kioki bavana banlongo mu khumbu yimosi kaka. (4) Bila batu bankaka, bafielumuka kota va khatitsik'eno; thumbuduluyi batu beni yisonama thama. Batu beni bakinzikanga mambu ma Nzambi ko; bankitulanga nlemvo wu Nzambi eto mavanga ma tsoni ayi bantunukanga Yesu Klisto nlongi eto wumosi babaka ayi Pfumu.

NUANINA LUKWIKILU LUAVANGUA KIMOSI KANA → BANTU BANKAKA BAKOTIDI MU LUVEKUKU.

D. 2 Pielu 2:1 Muaki mimbikudi mi luvunu midi va khatitsika batu banga buela monikina minlongi mi luvunu va khatitsik'eno. Miela fielumuna kotisa malongi mambimbi mamvambisanga, mu diela di luvunu miela tunuka Pfumu yiba sumba. Buawu bobo miela kukituadila mu nsualu mbivusu.

MINLONGI MI LUVUNU MIELA FIELUMUNA KOTISA MALONGI MAMBIMBI MAMVAMBISANGA → MU DIELA DI LUVUNU MIELA TUNUKA PFUMU YIBA SUMBA.

E. 2 Kolinto 11:13 Batu bobo badi bamvuala ba luvunu, badi bisadi bimvunanga batu ayi beta kukikitulanga bamvuala ba Klisto. (14) Vayi disi diambu disiminina ko bila niandi veka satana weta kituka mbasi yi kiezila.

BANTUMWA YA LUVUNU, BISADI BYA LUVUNU → SATANA YANDI VEKA WUNKITUKANGA MBASI YA NLANGU.

(Mabanza mama ma yame — vana kimvuka kia bantumwa, batu bankaka bakotaka ye babalula malongi. Ndinga yiwombo mu bilumbu bieto, yina bantu bawombo balonganga bima bia bampa, biazolele mianzi mu mvovo wa kala, ye bisadilwanga ve mu kieleka. Diambu ka diakieleka ko mu diambu vo batu bawombo bawilanga diau, ka mu diambu vo diadi diakala mu munu mia batu ko. Diadi diakieleka kaka enati difwanana ye mambu bantumwa batambikisa.)

2 TIMOTE 4:3 Bila thangu yidi yela ba ti batu bakadi buela zola wa malongi ma kiedika; vayi mu diambu di zitsatu ziauwu bela kukivangila minlongi miwombo-wombo, miomi miela kuba kamba mambu momo makutu mawu matidi wa. (4) Bela kanga matu mawu mu diambu babika buela wa mambu ma kiedika vayi bela zibula mawu mu diambu di wa zinongo.

BAWU BALENDA KO KUKANGA MALONGI MAMBOTE → MU LUZOLO LUAWU KIAKIOKO, BASWA KUYIBAKILA BANLONGI, BELA MATU MENA MABWA.

1 TIMOTE 4:1 Pheve weti kambanga bumboti ti mu zithangu zitsuka, batu bankaka bela loza malongi ma Pfumu; bela singimina mu ziphevi zi luvunuayi mu malongi ma ziphevi zimbimbi.

MU BILUMBU BIA NSUKA BANKAKA BELA VAMBUKA MU LUKWIKILU → BATELA MATU KU MIPEPE MI LUVUNU, YE MALONGI MA BAMBI.

(Mabanza mama ya kimwini — ye tangu kaka yiye: bantu ke ka fwana ko ye malongi ma masonga, kansi be ke vukisa bo bandonguidi mu diambu diawu bawu na kimvuka — babo be lenda kudikisa nzala ya matu mawu, ye ku ba samuna mambu ke zola kuwa. Muntu wu lenda tunga nzo ya mvimba ya bandonguidi, konso mosi ke wakana yandi, ye konso mosi wu bunga. Lunianga ka lu solwaka ko na ndinga ya bantu bayingi, ka lu kitukaka ko lunianga mu diambu dia babo ke wakana yau, ye ka lu fwikamaka ko mu diambu dia zolokesa matu. Baluka ku lunianga, ye baludi ngeye — mambu me tuba yau — kuenda na masapu ma luvunu.)

F. 2 TIMOTE 2:15 Nuana mu monika va meso ma Nzambi banga mutu wufuana, banga kisadi kikambu mona tsoni; kinlonga mu busonga mambu ma kiedika.

NUANA MU MONIKA VA MESO MA NZAMBI BANGA MUTU WUFUANA → KINLONGA MU BUSONGA MAMBU MA KIEDIKA.

G. MATAYI 4:4 Vayi Yesu wumvutudila: —Disonama ti: mutu kalendi zingilanga kaka mu dipha ko vayi mu mambu moso mantotukanga mu munu wu Nzambi.

MUNTU KALAMBA KO KAKA MU MAMPA → VANA MU MAMBU MAWONSO MENA LUAKA MU NUA A NZAMBI.

H. Proverbs 30:5 ↗ *read this in your Bible*

MVOVO YONSO YA NZAMBI YINA YAVELELA → KUBUELA KO DIAMBU VA YILU YA MAMBU MANDI.

(Mabanza mama ma yame — beto ve kuandi na kimpwanza mu sobula na kati ya mambu ma Nzambi, mu sisa mama ma pete-pete ye mu yambula mama ma ndudi. Muntu wunzingaka na mambu YONSO. Mu kudikila yo, voti mu katula muna yandi, i mu monika bakala ya luvunu na ntwala ya Nzambi wa tubaka yo.)

XII. KIFWANI KYA MUYIVI KUNA DITI

(Mabanza mama ya munu — tala mwe tadi kimosi diansi bantu bawombo besilaka mambu mawu mamvimba: mwivi wafwaka wavuluka, beti tuba, ayi kasotoka ve kubotama; mu diambu diadi, mbotokolo ka mfunu ko. Bika tufweti sudika diaka mu kiezila ki mambu, mu diambu tumona diambu diadi diasimba mu nki kima.)

A. LUKA 23:40 Vayi wunkaka wuntebidila bu kankamba: —Ngeyo kadi tsisi wukadi mona Nzambi! Bila ngeyo widi ku thumbudulu yimosi? (41) Beto tubeki thumbudulu yifueni ayi yisonga bila tutambudi mfutu wufueni mu mambu matuvengi vayi niandi kasi vanga kadi diambu dimosi dimbimbi ko. (42) Buna wukamba Yesu: —A Pfumu bika wuba kuthebukila moyo mu thangu wela kuiza mu kipfumu kiaku! (43) Buna Yesu wumvutudila: —Bukiedika ndikukamba, mu lumbu kiaki ngeyo ma wuba yama va kimosi ku Paladisu.

TUTAMBULA MFUTU WA FWANANA YA MAVANGU METO → MFUMU, YIBUKA MONO → KILUMBU KIAKI NGE TAKALA YAME KUMOSI MU MPARADESO.

B. MATAYI 3:5 Batu batotukila ku Yelusalemi, mu Yuda dioso ayi mu yenda nlangu Yolidani baba nkuizanga kuidi Yowani. (6) Atu beni bu baba tambudilanga masumu mawu, Yowani wuba kuba botikanga mu nlangu Yolidani.

YELUSALEMI + YUDEYA YAMVIMBA + ZIONA YAWONSO ZAZINGIDILA NZADI YOLODANI → BAKABOTAMAKA KUANDI, BAZAYISAKA MASUMU MAWU.

C. MALAKO 1:4 Yowani wuyiza, wuba botikanga mu dikanga ayi wuba tubanga ti: “Bika lubotama mu diambu di monisa ti lubaludi mavanga; buna Nzambi wela kululemvukila mu masumu meno.” (5) Batu boso baba mu zunga ki Yuda ayi batubobo baba kalanga ku Yelusalemibaba kuendanga kuidi niandi. Wuba botikanga mu nlangu Yolidani bu baba tambudilanga masumu mawu.

NSI YAWONSONO YA YUDEYA + BANTU BA YERUSALEMI → BABOTAMU BAWONSONO KWANDI MU NZADI YOLODANI.

D. LUKA 7:29 —Batu boso bawa mambu momo ayi mimfutisi mi ziphaku, bazababusonga bu Nzambi bu babotoko kuidi Yowani. (30) Vayi Bafalisi ayi minlongi mi mina, bobo bamanga botoko kuidi niandi, va meso mawu baloza luzolo lu Nzambi.

BATU BOSO AYI MIMFUTISI MI ZIPHAKU BABOTOKO → VANA BAFALISI AYI MINLONGI MI MINSIKU, BU KABAZABOTOKO KO, BAMANGA LUFUNU LUA NZAMBI.

E. MATAYI 21:32 Bila Yowani wuyiza mu kulumonisa nzila yi busonga vayi lumanga kunwilukila. Muaki mimfutisi mi ziphaku ayi bandumba leta banwilukila. Ka diambu ko lumona momo vayi lusia balula mavanga ko muingi ku nzimunina lunwilukila.

BAFUTISI BA MPAKU YE BANDUMBA BAWILUKILA YANDI.

F. YOWANI 4:1 Yesu bu kazaba ti Bafalisi bawa ti wukitula ayi wubotika minlonguki miwombo vioka Yowani (2) muaki niandi veka Yesu kasia botika mutu ko vayi minlongukimiandi kaka miba botikanga batu;

YESU WAVANGA YE WABOTIKA BALONGOKI BAYINGI, KULUTA YOWANI.

(Mabanza mama — vuawu, weesa mona muivi mu kimoniki kiaki. Diambu ka dikatuba ko kadi vo kandubulwaka ko. Yawu diambu batu bawilanga bobo, ngenda beti tunga malongi mawonso mu diambu diadi kaka, mu kubawa kwa yawu. Vayi wa diambu diambu DIA TUBA kwa yawu: Yerusalemi, ye Yuda mu mvimba, ye zunga yawonso ya minlangu ma Yordani, bayenda kuna, badubulwa, mu vondangana masumu mau. Batu ba lusalu ye mimfutisi mia mpaku baladubulwa.)

Bandumba bawilukisa. Bafarisi kaka ye minlongi mi mina bamanga, kabaladubulwa ko. Muivi kasi Mfarisi ko — yandi wuvua mosi mia batu, mosi wa mbi, mosi wa mutindu wowo bawizanga mu ndubulu ya Yowani ya balula mavanga. Ye va kulunsi, wuvanga kima kina ndubulu yisadilwanga: wuvondika masumu mandi — tueti tambula yina bikalu bieto bivenganga. Yikisa kuna diambu diadi vo minlonguki mia Mfumu, miena, miladubula batu bawombo viokila mia Yowani, mu tsi yayi mu mvimba, mu tezo kia mimvu mitatu ye kubaluta. Vayi kieleka, kidi mu kimpindula kia kiantu kina batu bawilanga: diambu ka kilongoko ko na muivi mosi ka ladubulwa ko, vayi kilongoko na wandi wuladubulwa yeka, mu kimenga kiawonso, va kimosi ye bankaka. Bawu bekwikilanga mu yandi, bekwikilanga mu mutu wowo wuvua yamana sukudulwa.)

G. Ba Ebelewo 9:16 Bila vadi tesitama buna vana vafueti telomono kimbangi ki lufua lu mutu wusonika kiawu. (17) Bila mfunu tesitama wumonikanga mu thangu mutu wowo sonikini kiawu kafuidi. Kisi kadi mfunu wumosi ko mu thangu mutu wusonika kiawu kakidi zingi.

KITWADI KIETI KALA LULENDO KUNA LUFWA LWA BATU → KIKADI LULENDO KO VAVA MVANGI WA KITWADI WUKALANGA MOYO.

(Mabanza mama ba nkatu — ye tula vo diambu dia mbi kikilu, vo yandi kavubilwa nkatu ko: kani buawu, yandi nkatu i mfunu mu diambu diaku. Wafwa tuka nkanu wampa ku nkatu wasala. Nkanu ka wena ngolo ko tezo bu wumoyo mutu wusala wo, ye Mfumu kaka kafwa ko. Diawu muivi wavubulu banza buididi bantu bavubulu mu bilumbu bia nkulu, tuka nkatu muelo wa nkanu wampa wowo wazibuka. Ye yandi wabandwa va kulusu, mu moko ye mu malu, ye lendakana ko kukulumuka mu diambu di vubulu. Nzambi wela lombanga lulemvo tuka kwa mutu mu diambu dia mena yandi lenda vanga. Diambu dikadi lenda vangwa kwa mutu wafwa ka diena diambu di nkinza ko kwa mutu wumoyo wulenda vangaa. Nge kabandwa ko va kulusu; nge wulenda tumamana.)

H. MATAYI 7:26 Vayi woso mutu wulembo wa mambu mama vayi kakadi ku masadila widi banga mutu wu buvungisi wutungu nzo'andi va mbata nzielo. (27) Mvula yingolo yinoka, minlangu miwala ayi bivuka biyiza lumbama mu nzo beni. Nzo beni yitumbu bua ayi yitumbu tiolumuka.

OWA, VE VANGA KO → TUNGA NZO YANDI VA NSEKI → BUKULUKU BUNENE BUAWU.

(Mabanza mama ma yame — vo diambu dioso dia lukumu diazingila mu dilongi dikondolo mu mambu ma Nkand'a Nzambi. Diakielakana ye kimbangi kiaki-kiaki kioki Nkand'a Nzambi keti vana. Dio i nzo yitungu va nsenga, ye lubuku luandi luela vioka ngolo. Kansi mfunu ubandu va ditadi, ye kasi nikuka ko: baluka, ye lubuka mu nlangu, konso muntu mu beno.)

(Mabanza mama ma mono — kansi wa mpe mama mu lukinzu, mu kambu kuyindula mu kadika vo ngeye zebi mo mamu. Bawombo bayindudi, ye basumukini. Yeto tunata malongi mama, katulendi tuba ko vo tuzebi mamu mamu. Tuidi bantu bakilongoka, ye tuidi cukama mu situlwa kwa mambu ma nkanda ye kwa bantu batumwa. Kansi katulendi bwakana ko mambu bakembwa kwa batumwa mu meso ma nkanda. Diawu, fionguna mo mu ndinga aku veka: kana beto tubwakini, bika nkanda wa sonika. Kansi keba mu diambu di kambu kubuluka mu wulu ndinga za bantu vioka ndinga za batumwa ba Mwana-dimemi. Tutadidi diambu diadi mu buwelo bwandi mu banga kifwani kimosi kimonisa lenda kwikilanga mambu, ka diambu ko vo Nkanda Ukembo umonanga mu ntima wa lubaluki ku diambu dinkaka. Tufweti songanga longi kiawu mu diansi: katulendi buma ko, katulendi katula ko.)

LUSAMBULU LWA TAMBULA YANDI

Nzambi, wumfwidisa nsambu, mono ndi nsumuki. Mono wulu kiedika, ayi ntima ame wusalulu, ayi ndilombe nge: mbi mfuweti vanga? Mono kwikila mu ntima ame wawonso vo Yesu Klisto wufwa mu diambu diama ayi wufuluka; ayi mono kikinina mu munu ame vo Yesu Klisto niandi Mfumu. Mono vutukidi mu masumu mama, ndieti baluka mu masumu mama muingi ndikwenda kudi nge mu ntima ame wawonso. Mono ndikubatizu mu dizina diandi mu diambu di lulemvo lu masumu mama, ayi ndizikuka yandi, muingi ndizinga luzingu lumpa. Wumbuisa mu Mpeve andi Avelela, kadi kondwa Mpeve a Klisto, mono ka ndieka waku ko. Wundundila: wusadisa mono mu telama mu malongi ma bantumua, mu bukabudulu bwa dipha, ayi mu zisambu. Wusadisa mono mu banga wumosi ye Klisto banga nsuki mu nti a vinu. Wusadisa mono mu kanga nate ku nsuka, wukwikama. Wuvukisa mono, e Mfumu, ayi wundwanga nzila yawonso. Amen.

MFIAULU WA NLONGO

1. **Vava bawa mambu mama, mintima miâu miafuisu, ayi batuba —**
 - a) Bwe wulembo zingila?
 - b) Bakala ye bakhomba, mbi tuvanga?
 - c) Wela zinga?
2. **Baluka, ye lubotamu konso muntu mu nkumbu a Yesu Kristu mu diambu —**
 - a) lulembolo lua masumu
 - b) mvutu a ntima ya mbote
 - c) mfutu wufwana wu mavanga meto
3. **Wizidi mu lukhuku, ayi wutuba: A bakala, mfwetì vanga nki mu vuluka? Bawu bamvutudila: Wikila mu Pfumu Yesu Klisto. Muna thangu yina ya builu wu —**
 - a) wutelamunu mu lumbu kia nkudulu
 - b) wukalanga mu nzo ya Nzambi lumbu ka lumbu
 - c) wabotokwa, yandi ye babo bandi, kolo kiawu
4. **Naamani wakidiobula mu Yolodani mvula tsambwadi, ye nsuni'andi wavutuka —**
 - a) phembe banga mvula ya mpembe
 - b) banga nsuni a mwana wa fioti, ye wakala wavelela
 - c) na mana kandusukula mu minlangu mya Damasiku
5. **Woso mutu wumbundulanga, ayi kasikamanga ko mu malongi ma Klisto —**
 - a) Nzambi kasi ko
 - b) wena ye Se ye Mwana
 - c) wela tambula mfuka wu moyo
6. **Kani muntu kasi na Mpeve ya Klisto ko —**
 - a) yandi wutelamunu mu lumbu kia nkudulu
 - b) kena mbotikwa mu mbotokolo a Yowani
 - c) kasi ko wandi
7. **Testama widi ngolo —**
 - a) mu thangu ntu-testama widi wumoyo
 - b) i nima ya lufwa lwa bantu
 - c) vava diambu diina wufinama, ye mu munoko aku

MOVUTU YA KIELE: 1-b · 2-a · 3-c · 4-b · 5-a · 6-c · 7-b

NZILA YANKAKA — Ngalatia 3:27 ("wubatizu mu Klisto") kinzula mu diambu di mbongo a Abalahami: "Ayi enati beno badi ba Klisto, buna beno mbongo a Abalahami, ayi bantumunu boso buididi nsil'andi" (Ngalatia 3:29).

NZILA YANKAKA — Efeso 1:14 ("kimvwama kia Mpeve") kinzula mu diambu di lukulu lua kimvwama kisumbulu — kimvwama kiawu kibeni, ayi lumbu kina kimvwama kiawu kifuta mvimba.

Nzila yayi ka yikangama ko mu ndinga ya nsoniki mosi kaka. Musa, Davidi, Solomo, Yizaya, ye Yezekele batelamene mu yawu va kimosi ye Matayo, Malako, Luka, Yowani, Polo, Petelo, ye Yude, va kimosi ye Baebele — bambangi kumi ye zole mu Nkanda wa Ngunda ye wa Mpa, bonso baviokidi bonso dimosi.

KUSUKINA

Tsongolo 2:10 Kadi mona tsisi mu ziphasi zikuvingila. Tala satana weka kuiza lozi bankaka mu beno mu nloko muingi balutota. Ayi luela mona ziphasi mu tezo ki dikumi di bilumbu. Kala wukuikama nate ku lufua, buna ndiela kuvana budu ki luzingu.

KALA WA KWIKAMA NATE KU LUFWA → MONO NDIELA KUVANA KIPFUKA KIA LUZINGU.

MAVOVO MAMFUNU MA KIGILEKI

- “kwikila” — G4100 pisteuo** — kuwa lukwikilu; kutula diana; kuyekula kuidi
Kwikila mu Mfumu Yesu Kristu, buna wela vuluka — minu kikala mu ntima, tekila mavanga mamosi mamonwa.
- “kunikina” — G3670 homologeo** — kutuba diambu dimosi; kuzayisa ku ntswala
Mu munoko mvutulu yikubukwanga mu diambu dia phulusu.
- “balula ntima” — G3340 metanoeo** — kubalula ngindu; kubalula ntima
Mbalukusu yina yintuminanga diambu beni — ki mawa kaka ko, vayi ntima wumpa mu kutala Nzambi.
- “vubwa” — G907 baptizo** — Kusukula; kuziikwa mu maza ye kufuluka diaka
Mbandu ya ntete ya lulemvo: kuzikwa yandi va kimosi, ye kufulukuswa mu diata mu luzingu lu mpa.
- “sukula” — G3068 louo** — mu yobisa; mu sukula nitu yamvimba
Wutuyobisa mu masumu meto mu menga mandi.
- “Lulekelo” — G859 aphasis** — Kutuma; kuyekula; ndemvo
Babotamaka mu nkumbu ya Yesu Kristu SAMBU kua luvevolu lua masumu — masumu momo makele ku manima matumusu.
- “butuka” — G1080 gennao** — kubuta; kubutuka
Enati mutu kakadi butuka mu nlangi ayi mu Pheve, kalendi ko kota mu Kipfumu ki Nzambi.
- “nlemvo” — G5485 charis** — nlemvo; dikabu dia mpamba
Mu nlemvo luvulushunu kua beno mu luwilukunu — diau dikabu dia Nzambi.
- “Kukangama” — G4342 proskartereo** — ku'landakana; ku'vingila; ku'yikwana kikala mu
Bima biya nne biobio dibundu diantete diakangamanga: malongi ma bamvuala, kithuadi, dibukulu dia mampa, ye masambulu.
- “vuanda” — G3306 meno** — kunianga; kubika; kukala; kulandakana
Tabi kibutanga mbongo kaka mu thangu kizingilanga mu nti a vinyo.
- “vibidila” — G5278 hupomeno** — kunikina ku nsi; kunanga; kukikinina
Yina kansikinanga ye kwikama nate ku nsuka, wau wela vuluka.

MAMBU MA MFUNU MA KIHEBELE

- “wakwikila” — H539 aman** — kuwilukila; kukinda; kukuikama — muanzi wa mvovo "amen"
Abalahamu wawilukila Yave; ayi yandi watanga diau kua yandi diambu dia lunungu.
- “vedila” — H2891 taher** — mu vedila; mu ba wavedila
Sukula, ye vwanda vedila — nsuni ya Naamani wuvutuka banga nsuni ya mwana wu fleti.
- “belusu” — H7495 rapha** — mu belusa; mu kitula wamvimba
Mu mavuta mandi tuvedidi.

SOURCES & CREDITS

Scripture: Yombe: Biblica® Open Nkanda wu Moyo, Nguizani Yimona ayi Minkunga 2002 (Bible) (CC BY-SA 4.0) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0); Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).
Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).
© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).